

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 42/2021-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Lieskovským, Farská 40, Nitra, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 19C/254/2008 a proti postupu Krajského súdu v Nitre v konaní sp. zn. 9Co/216/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 19C/254/2008 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Nitra **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **346,26 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevýhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. októbra 2019 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného a krajského súdu. Okrem toho sťažovateľka žiada, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhrada trov konania.

II.

2. Sťažovateľka sa žalobou z roku 2008 po pripustení jej zmeny domáha na okresnom súde určenia vlastníckeho práva jej zomrelej matky k pozemkom. Súd nariadil prvé pojednávania vo veci až po roku odo dňa podania žaloby. V období od 17. januára 2011 do 8. júna 2011 súd nariadil štyri termíny pojednávania (17. januára 2011, 14. marca 2011, 4. mája 2011 a 8. júna 2011) a jeden termín miestnej obhliadky 19. apríla 2011. V priebehu konania súd si vyžiadal od sťažovateľky dátumy úmrtí, resp. čísla dedičských spisov, a to pre účely získania informácií o zomrelých osobách, ktorých právni nástupcovia by mali nastúpiť do prebiehajúceho konania ako účastníci na strane žalovaných.

3. Súd nariadil ďalšie termíny pojednávania na 24. jún 2015, 30. september 2015 a na 11. november 2015 a posledný termín pojednávania bol odročený z dôvodu zlého zdravotného stavu sťažovateľky. Pojednávanie nariadené 24. februára 2016 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti sudkyne. Súd 19. januára 2017 doručil stranám konania výzvu, aby predložili návrhy na dokazovanie, a 29. júna 2017 zaslal žalovaným výzvu, aby sa vyjadrili k vyjadreniu sťažovateľky. Medzičasom právna zástupkyňa sťažovateľky požiadala v júni 2017 súd o zrušenie jej zastupovania sťažovateľky, k zrušeniu uznesenia okresného súdu z 27. novembra 2009, ktoré bolo potvrdené krajským súdom z 29. januára 2010, došlo až 14. septembra 2017, keď okresný súd vydal ďalšie uznesenie, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. novembra 2017. Sťažovateľka z dôvodu, že nemala právneho zástupcu, požiadala súd o odročenie pojednávania, ktorý bol nariadený na 31. júl 2017.

4. Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 2. máj 2018, ktorý bol zrušený z dôvodu PN sudkyne. Spis bol pridelený inej sudkyňi, ktorá nariadila termín pojednávania na 26. september 2018, na ktorom súd pripustil zmenu žaloby. Na pojednávani 20. februára 2019 sťažovateľka navrhla vykonať dôkazy, a preto bolo pojednávanie odročené na 19. jún 2019. Súdu v tomto období doručovali účastníci konania svoje vyjadrenia spolu s návrhmi na vykonanie dokazovania, ktoré súd doručoval stranám konania. Na pojednávani 19. júna 2019 súd oboznámil strany s obsahom spisu a vyzval ich, aby predniesli záverečné reči, a pojednávanie odročil pre účely vyhlásenia rozsudku na 10. júl 2019. Okresný súd rozhodol rozsudkom 10. júla 2019 tak, že žalobu zamietol, poukázal na nedostatok vecnej legitímácie, ktorú odôvodnil tým, že dedičom okrem sťažovateľky bola aj sestra sťažovateľky, ktorá nebola účastníčkou konania. Z tohto dôvodu sa nezaoberal ďalšími námietkami strán ani návrhmi na doplnenie dokazovania, ktoré nesmerovali k odstráneniu nedostatku vecnej legitímácie, a to z dôvodu hospodárnosti konania.

5. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. Spis bol odvolaciemu súdu predložený 8. októbra 2019. Krajský súd o odvolaní rozhodol rozsudkom zo 16. júla 2020 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil. Po písomnom vyhotovení rozsudku bol spis 23. júla 2020 zaslaný okresnému súdu, rozhodnutia nadobudli právoplatnosť 15. augusta 2020. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie.

III.

6. Podľa sťažovateľky v napadnutých konaniach ide o vec, ktorá nie je právne zložitá a je súčasťou štandardnej agendy súdov. V napadnutých konaniach podľa sťažovateľky nemožno zistiť žiadne okolnosti, ktorými by ona sama prispela ku vzniku prietahov. Naopak, sťažovateľka opakovane

žiadala o nápravu a odstránenie priet'ahov v napadnutých konaniach podaním s'ťažností predsedom súdov zúčastnených na rozhodovaní v jej veci. Poukázala na dve obdobia nečinnosti okresného súdu. Prvým obdobím bolo obdobie od 8. júna 2011 do 4. mája 2015, keď vo veci neboli nariadené žiadne pojednávania. Druhým obdobím bolo obdobie od 24. júna 2015 do 26. septembra 2018, keď dochádzalo k odročovaniu pojednávani pre výzvy súdu na navrhnutie ďalších dôkazov a zmeny právnej zástupkyne s'ťažovateľky. Podľa s'ťažovateľky bolo celé konanie okresného súdu neefektívne. K zamietnutiu žaloby došlo z dôvodu nedostatku jej vecnej legitimácie, ktorý existoval už od začiatku konania a ktorý musel byť súdu známy.

7. Okresný súd uviedol, že v období od 8. júna 2011 do 4. mája 2015 nenariadil žiadne pojednávanie, keďže riešil zmeny okruhu účastníkov, ich pobyt, čiastočné späťvzatia, návrh na spojenie vecí. K druhému namietanému obdobiu od 24. júna 2015 do 26. septembra 2018 uviedol, že hlavným dôvodom bola práceneschopnosť zákonnej sudkyne a s'ťažovateľky. Uviedol, že v tomto období sa riešili aj procesné otázky. V závere uviedol, že vzhľadom na to, že vec je právoplatne skončená, je s'ťažnosť nedôvodná. K dôvodu zamietnutia žaloby sudkyňa, ktorej bola veci pridelená v roku 2018, uviedla, že skutočnosť, že s'ťažovateľka má sestru, bola zistená až po pripojení dedičského spisu 20. februára 2019, pričom bezprostredne po zistení tejto skutočnosti bola žaloba 10. júla 2019 zamietnutá.

8. Krajský súd sa vyjadril tak, že s'ťažovateľka vo vzťahu k postupu krajského súdu v s'ťažnosti neuviedla žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by odôvodňovali jeho nečinnosť, a o jej odvolaní bolo rozhodnuté po deviatich mesiacoch od predloženia veci.

9. S'ťažovateľka k vyjadreniam súdov uviedla, že na podanej s'ťažnosti trvá. K vyjadreniu okresného súdu uviedla, že sa nevysporiadal s namietanými skutočnosťami, k veci sa vyjadril všeobecne. Nesúhlasila s argumentáciou súdu o tom, že za obdobie štyroch rokov sa ustaľoval okruh účastníkov. Zdôraznila, že v žalobe bola sestra s'ťažovateľky označená, a preto bolo povinnosťou súdu s ňou konať. V závere uviedla, že spornou skutočnosťou bola hospodárnosť jednotlivých úkonov súdu počas konania a to, či išlo o úkony potrebné, resp. efektívne k meritórnemu skončeniu veci. K vyjadreniu krajského súdu uviedla, že i napriek tomu, že vec je právoplatne skončená a došlo k odstráneniu stavu právnej neistoty, je toho názoru, že je potrebné, aby ústavný súd preskúmal aj postup krajského súdu.

IV.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre s'ťažovateľa (II. ÚS 32/02).

11. Vec s'ťažovateľky možno považovať za zložitú predovšetkým s ohľadom na procesnú stránku s'ťažovateľkou vyvolaného sporového konania. Konanie si v dôsledku absencie procesnej aktivity s'ťažovateľky vyžiadalo zisťovanie okruhu účastníkov na žalovanej strane, čo vyplynulo z toho, že predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva k pozemkom s neprehľadným postavením

viacerých i neznámych spoluvlastníkov a ich právnych nástupcov. K predĺženiu konania prispelo i to, že sťažovateľka v priebehu konania viackrát upravovala a menila svoju žalobu. K predĺženiu konania nepochybne prispel i postup okresného súdu, ktorý neprímeranú dobu zisťoval okruh účastníkov na žalovanej strane a v úvodnom štádiu konania opomenul zistiť skutočnosť, ktorá v konečnom dôsledku viedla k právne celkom nenáročnému zamietnutiu žaloby sťažovateľky. Vzhľadom na charakter podanej žaloby bolo úlohou okresného súdu to, aby sa zameral na otázku vecnej legitímácie sťažovateľky už na začiatku konania. Preto obdobia, v ktorých neboli nariadené pojednávania, možno hodnotiť ako obdobia neefektívnej činnosti okresného súdu. V priebehu konania sa vyskytli dve obdobia prietáhov, jeden v trvaní štyroch a druhý v trvaní troch rokov. Tieto okolnosti, najmä skoro štvorročné zisťovanie okruhu účastníkov na žalovanej strane, hoci žaloba bola zamietnutá pre nedostatok legitímácie sťažovateľky, opodstatňujú záver, že uplatnené základné práva sťažovateľky týkajúce sa včasnej súdnej ochrany, a to aj v podobe zamietnutia jej žaloby, porušené boli. Preto ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Keďže krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľky za deväť mesiacov od predloženia spisu, vo vzťahu k postupu krajského súdu nie je možné konštatovať, že jeho postupom bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur. Okrem už uvedených kritérií pri rozhodovaní o prietáhoch v konaní treba prihliadnúť na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľku (II. ÚS 32/02). Sťažovateľka sa podaným návrhom domáhala určenia vlastníckeho práva jej matky k pozemkom. K zamietnutiu žaloby došlo z dôvodu nedostatku jej vecnej legitímácie, ktorý tu existoval už od začiatku konania a ktorý musel byť súdu, ale aj sťažovateľke známy už od začiatku konania. Podstata žaloby sťažovateľky spočívala v tom, že v prípade, ak by bolo jej žalobe vyhovené, muselo by následne prebehnúť aj dedičské konanie, ktorého účastníčkou by bola aj jej sestra. Nielen súd nesprávnym zameraním dokazovania, ale i sťažovateľka tým, že za účastníčku konania neoznačila svoju sestru a nesprávne určila okruh žalovaných, prispela k nedôvodnému k predĺženiu konania, v ktorom bola v konečnom dôsledku neúspešná. S ohľadom na tieto skutočnosti a s prihliadnutím na charakter veci, dĺžku obdobia nečinnosti okresného súdu a význam sporu pre sťažovateľku ústavný súd návrhu sťažovateľky na priznanie finančného zadosťučinenia vyhovel sčasti a priznal jej finančné zadosťučinenie 2 000 eur.

V.

14. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré vznikli zastúpením advokátom vo výške 346,26 eur určených podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu, ktorým je priemerná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2019 je

163,33 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti), čo spolu s náhradou (2 x 9,80 eur) predstavuje 346,26 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu